

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

YİRMİBİRİNCİ SÛRE-İ CELÎLE

el-ENBİYÂ SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerrereme döneminde inmiş)dir.

112 âyet-i kerimedir. el-İtkan isimli eserde 44. âyet-i kerîmenin Medîne-i Münevvere'de nazil olduğu nakledilmiştir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- İnsanlar için (Allâh-u Te'âlâ tarafından) hesab(a tâbi tutulma)ları çok yaklaştırmıştır.

Onlar ise (İlâhî muhasebeden ve ona hazırlanmaktan) gaflet içerisindedirler, (bu hususu önemseyip düşünmekten dahi) yüz çeviricidirler.

2- Rablerinden onlara yeni bir öğüt / âyet / geldikçe, mutlaka onlar (eğlenip oynamakta (ve dalga geçmekte) oldukları halde onu dinlerler.

3- Kalpleri (dünyanın yıldızlarıyla meşgul olduğu için, âhiret düşüncesinden) oyalanıcı olarak (vaazları dinlerler)! O (şirk koşarak) zâlim olmuş kimseler(, insandan peygamber gönderilmesini imkânsız saydıklarından, bu konudaki) fısıldaşmalarını (başkalarının göreceği yerde bile yapmayıp) iyice gizlediler ki: "İşte bu (Muhammed) ancak sizin gibi (yiyip, içen) bir beşerdir. Şimdi büyüye mi gelecek (ve oturup onu dinleyecek)siniz? Oysa siz (onun okuduklarının birer sihir olduğunu) görmektesiniz."

4- (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) onların bu sözlerine cevaben) dedi ki: "Rabbim, gökte de yerde de (açık veya gizli söylenmiş olan) tüm sözleri bilmektedir. (Bütün konuşulanları hakkıyla işiten) Semî' de, (yapılanları, hattâ düşünülenleri pek iyi bilen) Alîm de ancak O'dur!"

5- Doğrusu onlar (Kur'ân hakkında "Büyü" ifadesini kullandıktan sonra, bu yanlış fikirde durmayıp, tutarlı olmayan çalkantılı diğer birtakım bâtil görüşlere kayarak) dediler ki:

"(Hayır! O bir büyü değil, bilakis) birtakım karışık rüyalardır (ki o, rüyasında gördüğü saçma sapan şeyleri Allâh'tan gelen bir vahiy sanmıştır)!", "Doğrusu (onun okuduğu, kendisine hayal ettirilen birtakım boş şeylerden ibaret olamaz,) onu kendisi (rüya bile görmeden ve hiçbir şeyi kaynak almadan kendiliğinden) uydurmuştur!"

"Daha doğrusu o (rastgele bir uydurucu da değildir, bilakis kabiliyetli) bir şâirdir! (Tüm bu iddialarımızı kabul etmeyip, Allâh'tan gönderilen gerçek bir peygamber olduğunda ısrar ediyorsa) o halde bize (ejderha olan asâ, güneş gibi parlayan bembeyaz el, körleri iyileştirme ve ölüleri ihya gibi,) evvelki (peygamber)lerin (kendileriyle) gönderilmiş olduğu şeylere benzeyen bir âyet getirsin!"

6- Onlardan önce (inadına mucize istedikleri için) **kendisini helâk etmiş olduğumuz hiçbir memleket** (halkı, gördükleri mucizeler karşısında) **iman etmemiştii, şimdi** (istediklerini yapacak olursan,) **bunlar mı inanacaklar?**

7- (Habîbim! Yiyen-içen ölümlü bir insan olduğun için senin peygamber olamayacağını ileri süren o kişilere Bizim şöyle buyurduğumuzu bildir:) Biz senden önce de, kendilerine vahyette olduğumuz birtakım erkeklerden başkasını (peygamber olarak) **göndermedik!**

Haydi, zikir ehli (olan Ehl-i Kitap âlimleri)**ne sorun** (bakalım)! **Eğer siz bilmemekte olduysanız**(, onlar bu gerçeği bilmektedirler. Gerçi kıskançlıkları yüzünden Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in peygamberliğini inkâr ediyorlarsa da, peygamberlerin dâima insan neslinin erkek cinsinden gönderildiğini asla reddedemezler)!

8- Hem Biz onları (cansız) **birer ceset yapmamıştık ki yemek yeme** (ihtiyacı hissetme)**sinler! Onlar** (dünyada) **ebedî kalan** (ölümsüz) **kimseler de değildiler.** (Peki, onların peygamberliğini kabul edenler, müşterek vasıflarınızdan dolayı seni niye reddetmektedirler?)

9- Sonra onlara (verdiğimiz yardım sözünü tutarak) **o vaadde sâdik olduk da, kendilerini ve dilediğimiz o** (mümin) **kimseleri** (inkarcıların başına gelen belâdan) **kurtardık.** (Kâfir olarak) **haddi aşan kimseleri ise helâk ettik.**

10- (Ey Kureyş topluluğu!) Andolsun ki; elbette muhakkak Biz size çok büyük bir kitap indirdik ki onda şerefınız / öğüdünüz / (tavsiye ettiği güzel ahlâkın kazandıracağı) güzel övgünüz / vardır.

Hâlâ (başkalarına karşı size verdiğimiz bu üstünlüğü) **anla**(yıp da inan)**mayacak mısınız?**

11- (Halkı müşrik ve) zâlim olmuş nice memleketi, bir daha düzelemeyecek şekilde kırıp geçirdik de, onların ardından(, kendileriyle hiçbir soy bağı bulunmayan) **başka başka birtakım toplumlar meydana getirdik.**

12- O (helâke uğratıl) **nlar Bizim çetin azabımızı görür gibi hissettiklerinde, birdenbire onlar bineklerini koşturarak oradan süratlice kaçıyorlardı.**

13- (O zaman azap melekleri onlara:) "Üzengilere vurup hızlıca kaçmayın! Kendileri sebebiyle bolca nimetlendirildiğiniz şeylere ve (rahatça yaşadığınız) meskenlerinize dönün! Belki de siz (eskisi gibi şimdi de sıkıntılara düşenler tarafından) **danışılırsınız! / (Fakirler tarafından) istekte bulunulursunuz! / (Hizmetçileriniz tarafından: "Bu durumda ne yapalım?" diye) sorulursunuz! / (Karşılaştığınız felâketi araştıranlarca) sorgulanırsınız! /"** (diyorlardı.)

14- (Kaçamayacağını anlayanlar:) "Ey bizim helâkimiz! (Neredesin gel! Şimdi tam zamanın!) Gerçekten de biz (şirk koşarak kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olduk!" dediler.**

15- İşte sana! Biz onları biçilmiş bir ekin (gibi yerle bir edinceye) **ve ateşi sönmüş** (ölü) **kimseler haline getirinceye kadar bu** (söz) **onların yalvarış** (ve yakarış) **ları olarak sürdü gitti.**

16- Biz gökle yeri ve ikisi arasındakileri oynayan kimseler olarak (boş yere) **yaratmadık!** (Bilakis onları, Allâh'ın kudretini düşünenler için bir ibret ve âhiretin kazanılma

yeri olsun diye halkettik. Öyleyse bunların yaratılışındaki ciddi gayeyi göz önüne alarak sorumluluğunuzu bilin!)

17- (Farz-ı muhal) eğer Biz (eş ve çocuk gibi) bir eğlence (vesilesi) edinmek isteseydik, elbette onu (sizin gördüklerinizden değil de,) Kendi katımızda (bulunan hurilerde)n edinirdik (ve onları size göstermezdik. Zira kişinin ailesinin kendi yanında bulunması gerektiğini siz de bilmektesiniz)! Eğer Biz (bu gibi işleri) yapacak olan kimseler olsaydık(, size sormadan da yapabilirdik. Ama eş ve çocuk edinmek şanımıza yakışmaz)! / Ama Biz (böyle fuzûli işler) yapanlar değiliz! /

18- Doğrusu Biz o hakk (olan Kur'ân ve İslâm)ı bâtil (olan şeytan ve şirk) üzerine atarız da, o onun beynini patlatır, birdenbire o (bâtil bütünüyle) yok olup gitmiştir. (Ey kâfirler! Allâh adına) nitelemekte bulunduğunuz (eş ve çocuk gibi) şeylerden dolayı sizin için şiddetli helâk (ve yıkım) vardır!

19- Göklerde ve yerde bulunanlar sadece O'na aittir! (Yaratana yaratılan arasında ve mal sahibiyle, kendisine âit mülkü arasında soy bağı nasıl kurulabilir?)

O'nun katında (makam sahibi) bulunan (değerli kul)lar(, özellikle de melekler) O'na ibadet etmekten asla büyüklenmezler ve azıcık bile yorulmazlar.

20- (Bıkıp usanmadan) gece ve gündüz (dâima Allâh'ı tenzih ve) tesbih ederler. (Gaflet ederek ya da başka bir işle uğraşarak) hiç gevşeklik göstermezler!

21- Yoksa o (müşrik ola)nlar toprakta(ki taş ve maderilerde)n birtakım ilâhlar edindiler de, onlar mı (ölüleri) diriltecekler?

22- Eğer o ikisinde(; göklerde ve yerde) Allâh'tan başka birtakım ilâhlar olsaydı, elbette o ikisi (de, kendilerinde yaşayan tüm varlıklar da çoktan) fesâda uğramış (ve tümünden yıkılmış)tı. (Nitekim iki veya daha fazla kişinin yönetimi hiçbir zaman düzenli yürümez. Âlemlerde görülen düzen ise şunu açıkça ifade etmektedir ki; ilâh ancak bir tanedir, bu nedenle de düzeni asla değiştirememektedir.) Onların nitelemekte oldukları (şirk ifade eden) şeylerden tesbîh (ve arılık olsun) O Arş'ın Rabbi olan Allâh'a!

23- O (Allâh-u Te'âlâ), yapmakta olduğu şeylerden sorulmaz! Onlar ise (kul oldukları için, tüm inanç ve amellerinden) sorulacaklardır.

24- Yoksa onlar (Allâh'tan başka ilâhların varlığına hiçbir aklî delil bulamazken,) O'ndan başkasını(, naklî delillere ulaşarak) mı birtakım ilâhlar edinmişlerdir. (Habîbim!) De ki: "(O halde bu hususta) delilinizi getirin! İşte bu (Kur'ân'ın açıkladığı tevhid inancı), benimle birlikte olan (Müslüman)ların da öğüdüdür, benden önce bulunanların (okudukları ilâhî kitapların) da vaazıdır!"

Doğrusu; onların pek çoğu o hakk (olan Kur'ân'ın açıkladıkların)ı bilmemektedirler de, onlar bu nedenle (tevhide kabullenmekten ve peygambere uymaktan) yüz çevir(meye devam ed)icidirler.

25- (Habîbim!) Biz senden önce hiçbir rasûl göndermedik ki, ona: "Şu bir gerçektir ki; Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O halde (sadece) Bana kulluk edin!" diye vahyetmekte bulunmuş olmayalım.

26- (Meleklerin Allâh'ın kızları olduğuna inanan Huzâ'a kabilesi:) "Rahmân bir çocuk edindi!" dediler. (Bu gibi yakışsız sıfatlardan arılık ve) tesbîh O'na!

Doğrusu, (melekler Allâh-u Te'âîâ'nın çocukları olmayıp,) **ikram edilmiş** (ve manevi yakınlığa mazhar kılınarak şereflendirilmiş) **birtakım kullardır**.

27- Onlar (Rablerinden önce söz söyleyerek veya O'ndan emir almadan bir kelam sarf ederek) **sözle O'nu geçmezler. Zaten onlar sadece O'nun emriyle iş yaparlar.** (Emrolunmadıkları şeyi ise asla yapmazlar.)

28- O onların önlerinde olanı da, arkalarında bulunanı da(; geçmiş ve gelecek, dünya ve âhiretle alâkalı her şeylerini) **bilmektedir.** (Melekler de bunun farkında olduklarından, ona göre davranmaktadır.) **Onlar** (O'ndan çok korktuklarından) **O'nun**(, şefaât olunmasına) **rıza gösterdiği kimselerden başkasına şefaât ede**(rek kurtuluşu için hiçbir aracılığa tevessül ede)**mezler**(, o razı olunanlar ise ancak imanla ölmüş kimselerdir). **Onlar Onun saygı ve korkusundan ötürü titreyicidirler / (en ufak emareleri dahi değerlendirecek şekilde) endişeli (ve tedirgin)dirlir**(, bu yüzden makamlarının yüksekliğine güvenip de hiçbir zaman gevşekliğe kapılmazlar) !

29- O (melekler olsun, İblîs olsun, yaratıla)nlardan **her kim: "Gerçekten de ben O'nun dışında bir ilâhım!" derse, işte sana o ki, bu sebeple Biz onu cehennemle cezalandıracağız! İşte sana! Biz**(, ilâhlık iddiasında bulunan veya bu çağrıya uyup Allâh'a ortak koşan) **o zâlimleri ancak böyle** (feci azaplarla) **cezalandıracağız** (ki, bundan daha aşağısı düşünülemez)!

30- O kâfir olmuş kimseler görmedi mi ki; gerçekten gökler ve yer, o ikisi de (birbirlerinden ayırt edilemeyecek derecede tek bir kütle halindeydiler ve kendi aralarında katmanları fark edilemeyecek şekilde) **yapışık bir şeydiler, sonra Biz onları yarıp**(, aralarına hava ve feza yerleştirerek, yer ve gök diye iki ayrı varlık haline getirdik, ayrıca yedi kat gök ve yedi kat yer halinde tabakalara, feleklere ve iklimlere) **ayırdık! / O kâfir olmuş kimseler görmedi mi ki; şüphesiz gökler ve yer, (hiçbir yağmur) yağdırmayan ve (hiçbir ürün) bitirmeyen birer varlık idiler de, Biz onları yar**(ıp kendilerinden yağmurlar ve mahsuller çıkar)**dık! /** (Evet! Göklerin ve yerin yaratılışını gözüyle gören olmadıysa da, inceleyenler, bu âlemin ezeli olmayıp, sonradan yaratılmış olduğunun birçok delilini görme imkânına sahiptirler.) **Yine Biz**(, insanlar, hayvanlar ve bitkiler gibi) **birçok canlı şeyi** (gökten indirdiğimiz) **sudan yarattık! / Biz her canlıyı sudan yarattık!** (Zira ilk yarattığımız cevhere heybet nazarıyla baktığımızda o, eriyip, sallanarak suya dönüştü. Böylece diğer yaratıklar ondan meydana geldi.) **/ Hâlâ mı** (yaratıcının gücüne ve dinine) **inanmayacaklar?**

31- Biz (su üzerine döşenmiş olan) **yer**(yüzün)**de sabit dağlar yerleştirdik ki, o onları sallamasın.**

Bir de orada / o (dağları)n (ara)lar(ın)da / genişgeçitler ve yollar(a musâit alanlar) **yarattık. Tâ ki onlar** (istedikleri yerlere kolayca) **erişebilsinler!**

32- Biz o göğü (düşmek, bozulmak, dağılmak ve şeytanların ulaşımına maruz kalmak gibi âfetlerden) **korunmuş bir tavan yaptık. Onlar ise onun** (güneş, ay ve yıldızlar gibi) **âyetlerinden yüz çeviricidirler.**

Nitekim onlar feleklerin, gezegenlerin ve semadaki cirimlerin doğuşlarıyla batışlarında ve hareket şekillerinde bulunan üstün hikmeti ve yüce kudreti görüp de, düzenleyicisine iman etmemişler.

33- Ancak O'dur O Zât ki; geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratmıştır! Hepsi de bir gökte / (semânın altında bulunan) bir hava dalgasında / (kendilerine has) bir felek (ve

yörünge)de / yüz(ercesine süratle dönerek gez)mektedirler.

34- (Habîbim! Senin ölümünü bekleyen o kâfirlere Bizim şu fermanımızı ilet ki;) **Biz senden önce de hiçbir beşere (dünyada) ebedilik (ve ölümsüzlük) vermemiştik.**

Şimdi sen ölecek olursan, onlar ebedi mi kalıcıdır?

35- (Allâh-u Te'âlâ'dan başka) **her canlı ölümü(n acısını) tadıcıdır! Biz sizi bir deneme olsun diye (hastalık ve fakirlik gibi) şer(ler)le de, (sağlık ve zenginlik gibi) hayır(lar)la da imtihan (edenin muamelesine tâbi) edeceğiz! Ama (sonunda hesap ve ceza için) ancak Bize döndürüleceksiniz!** (Sabrınızın ve şükürünüzün karşılığını da işte o zaman göreceksiniz.)

36- O kâfir olmuş kimseler seni gördüğü zaman, seni ancak bir alay (malzemesi) edinirler (de, seni birbirlerine göstererek derler) ki: "İlâhlarınızı (kötülükle) an(ıp ayıpla)makta olan o kişi işte bu mu?"

Oysa onlar (kendilerine bunca nimetler ihsan eden) O Rahmânın (yüce sıfatlarla) anılmasını / (peygamberler gönderip, kitaplar indirerek kullarına) öğüt vermesini / tevhidini / Kur'ân'ını / inkâr (edip âciz putlara taptıkları için ayıplanmayı ve kınanmayı hak) edenlerin ta kendileridirler.

37- (Habîbim! Azabı acele isteyen o kâfirlere şunu bildir ki:) **İnsan (her işi vaktinden önce aradığından ve son derece sebatsızlığından dolayı sanki) aceleden yaratılmıştır.** (Böylece acelecilik onun ayrılmaz bir tabiatı hâlini almıştır.)

Pek yakında size (dünyada Bedir'de, âhirette ise cehennemde azap ve intikam) âyetlerimi göstereceğim! Artık Benden acele istekte bulunmayın!

38- Onlar (sana ve ashabına karşı): "İşte bu (kıyamet kopacağı) vaad(inin gerçekleşmesi) ne zamandır? Eğer (azabın geleceğine dâir sözünüzde) doğru kimseler olduysanız (, onu bize çabucak getirin)!" diyorlar.

39- O kâfir olmuş kimseler ne yüzlerinden, ne de sırtlarından o ateşi engelleyemeyecekleri ve kendilerinin yardıma eriştirilmeyecekleri o zaman(da yaşayacaklarını) (bir) bilecek olsaydı(, elbette kâfirliği bırakarak azabı acele istemekten vazgeçerlerdi)!

40- Doğrusu o (kıyamet ve cehennem) onlara ansızın gelecek de, hemen onları mağlup edecektir / şaşkına çevirecektir /. Artık onu geri çevirmeye güç bulamayacaklardır. Onlar (tevbe ve özür dilemeleri için müsâade ve) mühlet verilen kimseler de olmayacaklardır.

41- (Habîbim!) **Andolsun ki; elbette senden evvel (gönderilen) nice değerli rasûllerle de gerçekten alay edilmişti, fakat onlarla istihzâ etmiş olan o kişileri, kendisiyle dalga geçmekte oldukları o şey(in azabı) çepeçevre kuşatıvermişti.**

42- (Habîbim! İslâm'la alay eden o kâfirlere) **de ki: "(Allâh-u Te'âlâ sizi helâk etmek isterse,) sizi O Rahmân(in azâbın)dan gece ve gündüz kim koruyabilir? (Tabi ki sadece sahip olduğu ismin ifade ettiği rahmet sıfatı sebebiyle helâkinizi istememesi ancak sizi korumaktadır.)"**

Doğrusu onlar (Allâh-u Te'âlâ'nın azabından korkmak bir yana,) Rablerini anmaktan (ve hatırlarına getirmekten bile) yüz çevir(meye devam ed)icidirler. (Dolayısıyla, nimetlerle

uğraşma yüzünden nimet sahibini unutmuş olan bu kişiler, sahip oldukları emniyet ve bolluğu bir nimet ve koruma olarak görmediklerinden, koruyucuyu arama ihtiyacı dahi hissetmemişler.)

43- Yoksa onlar için birtakım ilâhlar mı vardır ki, onları Bizim katımız(daki azaplar)dan korumaktadır? / Yoksa onların Bizden başka birtakım ilâhları mı vardır ki, onları korumaktadır? /

O (ilâh diye tapınıla) **nlar** (değil tapanlarına,) **kendi nefislerine** (bile) **yardım etmeye güç bulamazlar. Onlar Bizim tarafımızdan da korunmazlar / yardım görmezler / hayırla desteklenmezler /**. (Kendine yardımdan âciz olan, Allâh'ın nusret ve te'yîdinden de mahrum olan bu zavallı varlıklardan, başkalarına yardım nasıl beklenebilir?)

44- Hayır! (Onları koruyan ancak Biziz, başkaları değil!) **Biz işte şu** (kâfir ola) **nları da, babalarını da** (, sevdiğimiz için değil, ancak takdirimiz yerini bulsun, bir de günahları artarak azapları çok olsun diye) **bolluk içinde yaşattık.**

Nihayet (yaşadıkları) **ömür** (sürekli devam edecekmiş gibi) **kendilerine uzadı** (da, böylece aldanarak haktan yüz çevirdiler ve nefislerinin kendilerine yaldızlamış olduğu kötülüklerin peşine düştüler. Ama bu, içi boş bir beklenti ve sahte bir emeldi)!

O (müşrik ola) **nlar hâlâ** (tehditlerimizin gerçekleşeceğini inkâr edip dururlarken hiç) **görmüyorlar mı ki gerçekten Biz o** (nlara âit) **toprağa** (emrimizle) **gelmekteyiz ve orayı kenarlarından** (azar azar Müslümanlara fethettirerek İslâm diyarına katmak suretiyle) **eksiltmekteyiz?**

Artık şimdi galip gelecekler onlar mıdır (, yoksa Bizim taraftarlarımız mıdır)? (Tabi ki elçimiz ve ashâbı Bizim yardımımızla onları pek yakında mağlup edeceklerdir.)

45- (Habîbim!) De ki: "Ben sizi (azapla korkutuyorsam, gelişigüzel bir tehditle değil,) **ancak vahiy** (olan Kur'ân) **ile korkutmaktayım! Ama o** (hakka karşı) **sağır** (olan) **lar korkutuldukları zaman çağırıyor duymaz** (dan gelirler)."

46- (O kalp kulakları sağır olanlar azap haberlerini duymaktan hiç etkilenmiyorlar ama) andolsun ki; eğer onlara Rabbinin azabından en ufak bir esinti azıcık dokunacak olsa, elbette onlar (suçlarını itirafa mecbur kalınca, kendilerine bedduada bulunmak üzere) **mutlaka:**

"Ey bizim helâkimiz! (Neredesin gel, şimdi tam zamanın!) **Gerçekten de Biz** (şirk koşarak kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olmuştuk!"** diyeceklerdir.

47- Biz kıyamet günü (kulların amellerini tartmak) **için** (iki kefesi ve bir dili olan) **dosdoğru terazileri** (mahşere) **koyacağız. Artık hiçbir nefis en ufak bir şeyle** (bile) **zulme uğratılmayacaktır.**

O (kişinin ameli), **bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa, Biz onu getir** (ip o mîzâna yerleştire) **eceğiz.**

(Herkesin ne yaptığını bilip tespit edenler ve) **hesap görenler olarak Biz dâima yeterli olmuştuk!**

48- Andolsun ki; elbette Biz Mûsa ve Hârûn'a (hakkı bâtıldan ayırma anlamına gelen) **Furkan** (vasfına hâiz Tevrât), (kurtuluş yolunu aydınlatan) **üstün bir ışık kaynağı ve takvâ sahipleri için büyük bir öğüt** (ve uyan) **büyük bir şeref / (dinî konularda ihtiyaç hissedecekleri şeyler hakkında) tam bir açıklama) / vermiştik.**

49- O (Kitaptan istifâde eden takvâ sahibi) **kimseler ki; Rablerin** (i görmedikleri halde

kendisinin)den **giyaben** / (insanların gözü önünde günah işlemedikleri gibi onların) **giyap(ların)da da Rablerinden / korkmaktaydılar.**

Onlar o (kıyamet) **ân**(ının zorlukların)dan dolayı **da titreyen kimselerdi / korkucu kişilerdi /**

50- İşte bu (Kur'ân) **da,** (çok hayırlı) **mübarek bir öğüttür ki onu Biz İndirmişizdir!**

Şimdi siz onu(n Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş olduğunu) **mu inkâr edici kimselersiniz?**

51- Andolsun ki; elbette Biz bu (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den, hattâ Mûsâ ve Hârû)ndan **önce İbrahim'e de** (henüz peygamberlik vermeden, bulûğ çağına bile ermeden) **rüşdünü**(; hidâyetini, salâhını ve her işte isabetli görüşe ulaşma kabiliyetini) **muhakkak vermiştik.**

(Çünkü) **Biz** (her şeye vâkıf olduğumuz gibi,) **onu**(n tüm bu güzel vasıflara ve üstün hasletlere daha çocukken lâyıf olduğunu) **da bilenlerdik!**

52- Hani o, babasına ve toplumuna:

"İşte bu (yırtıcı hayvan, kuş ve insan şeklinde yapıp taptığınız) **heykeller de nedir ki, siz sadece onlara sürekli yönelilersiniz?" demişti.**

53- Onlar: "Biz babalarımızı sadece bunlara tapan kimseler hâlinde bulduk (da onlara uyduk)!" **dediler.**

54- O: "Andolsun ki; elbette siz ve babalarınız gerçekten pek açık bir sapıklık içinde bulundunuz." dedi.

55- Onlar (yollarının bir sapıklık olması ihtimalini uzak gördüklerinden, İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın bu sözünü çok garipseyerek ve kendileriyle alay ettiğini sanarak): **"Sen bize hakk** (ve ciddi olan bir davayı) **mı getirdin, yoksa sen** (bizimle eğlenip) **oynayanlardan mısın?" dediler.**

56- O dedi ki: "Hayır! (Ben sizinle eğlenmiyorum!) Sizin Rabbiniz, göklerin ve yerin O Rabbidir ki; onları yoktan yaratmıştır. İşte size! Ben de (ciddi araştırmalarım sonucu,) **bu** (tevhîd inancının doğruluğu)na (delil gösterebilecek derecede) **şahitlik edenlerdenim!**

57- Allâh'a yemin olsun ki; sizin (tapınmanızı bitirip, o heykellere) **arka dönenler hâlinde** (bayramınıza) **dönüp gitmenizin ardından, andolsun ki; elbette ben o putlarınız(ı kırmay)a** (yönelik bir) **tuzak kuracağım!"**

Rivayete göre; İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın kavminin senede bir toplandıkları bir bayramları vardı, bayram kutlamasından döndükleri zaman putlarını ziyaret edip onlara secde eder, sonra evlerine dönerlerdi. Bir bayram günü geldiğinde İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın babası:"Ey İbrâhîm! Sen de bizimle bayram kutlamasına gelsen, belki dinimiz hoşuna gider!" dedi.

Böylece İbrâhîm (Aleyhisselâm) da onlarla birlikte yola çıktı, biraz gittikten sonra kendisini yere atarak: "Ben hastayım, ayağım ağrıyor!" deyince onu bırakıp yollarına devam ettiler. O da geride kalan zayıf insanların duyacağı şekilde bu sözü söyledi. Sonra puthâneye gidip yan yana dizilmiş putların önüne konan yemekleri görünce, alayvâri bir şekilde: "Yesenize!" dedi. Onlar cevap veremeyince: "Niye konuşmuyorsunuz?" diyerek bunlara girişti ve elindeki baltayla hepsini birer birer kırdıktan sonra baltayı büyük putun boynuna taktı. (Hâzîn)

58- Böylece (kavmi putların başından ayrılınca) **o** (eline bir balta alarak o heykellerin yanına geldi de) **on**(ların taptığı put)**ların bir büyüğü dışında kendilerini parçalar hâline getirdi** (ve sonunda baltayı büyüğün boynuna geçirdi) **ki, belki onlar** (putlarının başına geleni sormak için) **ona dönerler** (de, o da onları büyük puta havale ederek mağlup eder) / **belki onlar** (büyük put olduğu için, her zaman olduğu gibi dara düştüklerinde yine) **ona başvururlar / ola ki onlar** (putların acizliğini anlayarak akıllanırlar da) **O** (Allâh-u Azîmüşşâ)**na dönerler !**

59- Onlar (bayramlarından dönüp putlarını o halde görünce): **"Bizim ilâhlarımıza işte bunu kim yaptıysa, gerçekten de o** (hürmet ve tazîme lâıyk olan ilâhlarımıza karşı işlediği bu hakareten dolayı) **elbette zâlimlerdendir."** dediler.

60- Onlar(dan bazıları): **"Kendisine İbrahim denen bir genci, onları sürekli (kötülükle) anmaktayken işitmistik!** (Belki de bunu o yapmıştır!)" dediler.

61- (Bu haberi duyan Nemrud ve kavminin eşrân, onu delilsiz ve şahitsiz cezalandırmak istemeyip, kendisine yapılacak azaba da herkesi şahit tutmak istediklerinden) **dediler ki:**
"Hemen onu insanların (açıkça görebilecekleri şekilde) **gözleri önüne getirin! Belki onlar**(dan bir kısmı onun sözüne yahut bu yaptığına) **şahitlik ederler. / Belki onlar** (bizim ona yapacağımız işkenceyi görüp) **şahit olurlar. !"**

62- (Derken) **onlar** (İbrâhîm (Aleyhisselâm)ı göz önüne çıkarıp): **"Ey İbrâhîm! İlâhlarımıza işte bunu sen mi yaptın?"** dediler.

63- O dedi ki: **"Hayır** (ben yapmadım)! **Onu işte bu büyükleri yapmıştır. O halde sorun onlara! Eğer onlar konuşabiliyor olduysalar**(, size söylesinler)!"

Hadîs-i şeriflerde: "İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın üç yerde; iç yüzü doğru olup, görünüşü yalana benzeyen kelimeler sarf ettiği" belirtilmiştir ki, burası o üç yerden biridir. (Buharî, Enbiyâ: 11, No: 3179, 3/1225) Onun bu sözünü gerçek manada bir yalan olmaktan çıkaran birçok te'vil bulunmaktadır:

a) *Bu söz, temsil! olarak söylenmiş olup, Allâh-u Te'âlâ'nın, puta tapanlara karşı büyük gazabına dikkat çekmektedir. Nitekim nakledildiğine göre; İbrâhîm (Aleyhisselâm) onlara: "Bu put, kendisi dururken küçüklere tapmanıza çok kızmış ve onları kırıp geçirmiştir!" diyerek, şirki bırakmaları hususunda onları hikmetli bir üslûpla uyarmıştır.*

b) *İbrâhîm (Aleyhisselâm) bu sözünüyle: "Bunu ben yapmadım. Bilakis şu büyükleri yaptı!" manasını kastetmemiş, aksine hakaret ve alay içerikli bir ifade tarzıyla o işi kendinin yaptığını en belîğ bir şekilde açıklamıştır Nitekim okuma-yazması olmayan bir kişi, güzel yazı yazmakla tanınan bir hattatın, sanat harikası bir eserini görüp: "Bunu sen mi yazdın?" diye sorduğunda, o: "Yok! Sen yazdın!" derken, yazma vasfını kendinden nefyedip o ümmî kişiye ispat etmeyi kastetmiş değildir. Ancak alayvâri bir şekilde muhatabına o yazıyı kendinin yazdığını ifade etmek istemiştir.*

c) *İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın bu sözü, takdim-tehirli ele alınması hâlinde: "Eğer konuşabiliyorlarsa, bu yapmıştır!" manası taşır ki bu da; büyük putun diğerlerini kırmış olmasını, küçüklere konuşmaları şartına bağlamak suretiyle, onların ilâhlarının acizliğini delille ispata kalkışmak demek olur. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in: "(Yalan söylenmeye mecburiyet hissedilen yerlerde) maksadı anlaştırmayan örtülü ifadeler (söylemek)de, elbette yalandan (kurtulmak için) geniş bir saha vardır!" (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, Şehâdât: 45. No: 20843.10/336) hadîs-i şerifi de bu hakikate işaret*

etmektedir.

d) İbrahim (Aleyhisselâm)ın, bu fiili büyük puta isnat etmesi zaten sebebiyet yönünden doğrudur. Zira Allâh'a şirk koşulmak üzere süslenmiş ve dizilmiş bir halde onları görmesi kendisini çok öfkelenmiştir, özellikle de en büyüklerine yapılan tezyin ve tazimler onu bu işi yapmaya sevk etmiştir. (Fahrurrâzî, Beyzâvi, Ebussuûd, Hâzin, Alûsî)

64- Böylece kendi nefislerine (ve vicdanlarına) döndüler de: "(İlâhlarınıza bunu yapana zâlim dediniz, ama) şüphesiz siz, zâlimler ancak sizsiniz! (Çünkü kendilerini bile kurtaramayan âciz şeyleri ilâh edindiniz!)" dediler.

65- (Bir zaman için gerçeği anladılarsa da) sonra (eski bâtil fikirlerine çevrilerek) kafaları üzere alt üst edildiler de (dediler ki): "Andotsun; elbette sen de muhakkak biliyorsun ki, işte bunlar konuşamazlar!"

66- (İlâhlarının acizliğini onlara kendi ağızlarından ikrar ettiren İbrâhîm (Aleyhisselâm)) dedi ki: "O halde siz Allâh'ı bırakıp da, size hiçbir şeyle fayda sağlayamayan ve size zarar da veremeyen şeylere hâlâ tapacak mısınız?"

67- Size de, Allâh'ı bırakıp tapmakta olduğunuza da öf! (Sizden öğreniyorum!) Hâlâ (yaptığınız işin çirkinliğini) anlamayacak mısınız?"

68- (İbrâhîm (Aleyhisselâm)a karşı cevap vermekten âciz kalan Nemrûd ve adamları kaba kuvvete başvurma fikrini öne atarak:) "Onu iyice yakın ve ilâhlarınıza yardım edin! Eğer (onlara güçlü bir yardım) yapacak kimseler olduysanız(, İbrahim'e azapların en çetinini uygulayın)!" dediler.

69- (Bunun üzerine onlar onu büyük bir ateşe attıklarında,) Biz: "Ey ateş! İbrahim'e karşı tam bir serinlik ve mükemmel bir esenlik ol!" buyurduk.

70- Böylece onlar ona büyük bir hile yapmak istediler. Biz onları en çok zarara uğrayan kimseler hâline getirdik.

71- Biz onu ve (kardeşi Hârân'ın oğlu) Lût'u (Irak'tan hicrete muvaffak edip), âlemler için kendisinde (maddî ve manevî birçok) bereketler yarattığımız o (Şam ve Filistin) toprağ(ın)a ulaştırıp kurtardık!

72- (Çocuk talebi üzerine de) Biz ona İshâk'ı bağışladık! Ya'kûb'u da (tarafımızdan) bir lütuf / birr torun / (isteğinden) fazla / olarak (verdik)! Her birini de (din ve dünya hususunda her türlü üstünlüğe sahip) sâlih kimseler yaptık.

73- (Bu zâtları kendi nefislerinde kâmil ve mükemmel yaptığımız gibi,) Biz onları öyle büyük imamlar (ve önderler) kıldık ki. Bizim emrimiz (ve vahyimiz)le (halkı Hakk'a) hidâyet etmekteydiler. (Böylece onları, insanları kemâle erdiren mükemmil kullar hâline getirdik.) Biz onlara bütün hayırları (ve sâlih amelleri) yapmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekât vermeyi vahyettik. Onlar sadece Bize ibadet eden (ihlâslı) kimselerdi.

74- Lût'a da; Biz ona yüce bir hüküm(; peygamberlik, hasımlar arasında doğru hüküm verme ve gereken amelleri yerine getirme gibi üstünlükler) ve (fıkha dâir) üstün bir ilim verdik.

Ayrıca Biz onu(, erkek erkeğe ilişki gibi) pis işler yapmakta olan o (Sedûm) karye(sin)den (ve livâtaya düşkün halkının şerrinden) kurtardık. Gerçekten de onlar kötü

bir toplumdular, (Bize itaatten ve peygamberlerimize teslimiyetten çıkmış) fâsık kimselerdiler.

75- Biz onu (dünyada) rahmetimiz(e mazhar olanlar arasına, âhirette ise rahmet mahallimiz olan cennet)in içine girdirdik. Gerçekten de o, (bütün iyilikleri kendilerinde toplayan) sâlih kimselerdendir.

76- (Habîbim!) Nûh'u da (yâd et)! Hani o bu (İbrahim ve Lût'un asrı)ndan önce (kavminin helâki için Bize dua ve) çağrıda bulundu da, hemen kendisine tam bir icabette bulunduk, artık onu da, (iman eden) ailesini de (inatçı kavminin başına gelen tufan belâsından ve onlardan çektikleri) o pek büyük sıkıntıdan kurtardık.

77- Âyetlerimizi yalanlamış olan o toplumdan onu Biz koruduk! / Âyetlerimizi yalanlamış olan o topluma karşı Biz ona böylece yardım ettik! / Âyetlerimizi yalanlamış olan o toplumdan Biz onun intikamını böylece aldık! /

Gerçekten de onlar pek kötü bir kavimdiler. Biz de (küçük-büyük, erkek-kadın demeden) onları topluca suyla boğduk!

78- Dâvûd'u ve Süleymân'ı(n önemli kıssalarını) da (an)! Hani ikisi, o ekin hakkında hüküm veriyorlardı, vaktâ ki o kavmin koyunları (gece vakti çobansız kalarak) onun içerisinde yayıl(ıp zarar yap)mıştı.

Ama Biz o (peygamberlerle, kendilerine dava başvurusunda buluna)nların hükümlerine şahitlerdik.

79- Biz hemen onu(n gerçek hükmünü) Süleymân'a (ilham ederek) anlatmıştık.

Her birine de büyük bir hüküm(; peygamberlik, doğru fetva verme kabiliyeti) ve üstün bir ilim vermiştik,

(Tesbihle meşgul olduğu zaman) Dâvûd'la birlikte dağları ve kuşları emre âmâde kılmıştık ki, onlar (lisân-ı halleriyle ve kudretten yaratılan dilleriyle Bizi takdîs ve tenzih ederek) tesbihte bulunuyorlardı. (Bu gibi işler sizce çok ilginçse de,) Biz dâima (böyle büyük peygamberlere bu türlü üstün mucizeleri verme işini) yapanlar olduk.

İbni Abbâs (Radiyallâhu anhûmâ)dan rivayet edildiğine göre; biri ziraatla, diğeri hayvancılıkla uğraşan iki kişi, aralarında büküm vermesi için Dâvûd (Aleyhisselâm)ın huzuruna girdiler. Biri: "Bunun koyunları geceleyin benim tarlama girip zarar verdiler, o derece ki hiçbir mahsul bırakmadılar!" dedi. Koyunların değerleriyle, mahsulün zarar bedelinin denk geldiğini gören Dâvûd (Aleyhisselâm) koyunların ekin sahiplerine verilmesine hükmetti.

O gün henüz onbir yaşında olan Süleymân (Aleyhisselâm)ın yanından geçerlerken, o onlara babasının kendilerine ne hüküm verdiğini sordu. Aldığı cevap üzerine: "Bu iş bana bırakılsaydı ben başka bir hüküm verirdim, zira bunun dışında bir hüküm, iki fırka için de daha yararlı olacaktır, şöyle ki; sütlerinden, yavrularından ve yünlerinden istifâde edilmek üzere koyunlar zarar gören ekin sahibine verilir, tarla da eski düzgün hâlini alıncaya kadar onun mülkiyetinde kalır, sonra herkes malını geri alır!" dedi.

Babası bu hükmü duyunca: "Hüküm senin hükmündür!" diyerek fetvasını değiştirdi. (Hâzîn, Beyzâvî, Nesefî, Âlûsî)

80- Savaş(lar)ınız(da kullanılan silahlar)dan sizi korusun diye (harpte) giy(il)ecek (olan zırh) sanatını Biz ona sizin için öğrettik! Artık siz şükredici kimselersiniz değil mi?

81- Süleymân'a da, (isteğine bağlı olarak bazen hafif, bazen de) **şiddetli esen o rüzgârı** (itaatkâr kıldık) **ki**; (onu ve ordusunu dilediği yere ulaştırıyor, dönüşte ise) **içerisinde bereketler kıldığımız o toprağa**(; kendi yurdu olan Şam'a) **onun emriyle** (onları) **götürüyordu!**

Biz dâima her şeyi bilenler (ve tüm yaratıkları hatasız ilmimize göre yönetenler) **olduk!**

82- İşte sana! Şeytanlardan öylelerini de (ona itaatkâr kıldık) **ki, onun** (emrini yerine getirmek) **için** (en derin denizlerin diplerine) **dal**(ıp inci ve mercan gibi mücevherler çıkar)**maktaydılar ve** (kaleler, heykeller, köşkler, saraylar, havuz büyüklüğünde leğenler ve sabit kazanlar gibi) **bundan başka** (sanat harikası) **birçok iş yapmaktaydılar! Böylece Biz onları** (onun emrinden çıkmamaları ve insanlara saldıracak fesat çıkarmamaları için zapt edip) **koruyandık.**

83- (Habîbim!) Eyyûb'u da (hatırla)! **Hani o**, (şiddetli bir hastalığa tutulmuş da, senelerce sabrettikten sonra artık namaza kalkacak güç bulamayınca) **Rabbine** (dua ve) **çağrıda bulunmuştu ki: "Gerçekten de ben; bedenime âit bir zarar dokundu bana! Sen İse, acıyanların en merhametlisisin!"**

84- Biz hemen o(nun duası)na tam bir icabette bulunmuş ve kendisinde bulunan bedenî zararı aç(ıp kaldır) **mıstık. Tarafımızdan büyük bir rahmet** (eseri açıklamak) **ve ibadet edenlere bir öğüt** (ve sabır örneği) **olsun diye de**, (ölmüş olan çocuklarını diriltip, yaşlanmış olan eşini de gençleştirerek) **ona ailesini ve** (bir o kadar evlat ve torun bağışlayarak) **beraberlerinde onların bir mislini** (geri) **vermiştik.**

85- (Habîbim! İbrahim oğlu) İsmâil'i, (Şîs oğlu) İdris'i ve (Eyyûb oğlu) Zülkifl'i de (yâd et)! **Her biri** (dînî sorumlulukların zorluklarına ve hayatın ağır şartlarına) **sabredenlerdendi!**

86- Biz onları (dünyada) **rahmetimiz**(in eseri olan peygamberlik nimetine mazhar olanlar arasına, âhirette ise rahmet mahallimiz olan cennet)**in içine girdirdik.**

Gerçekten de onlar (iyi hallerine hiçbir bozukluk bulaşmamış) **sâlih kimselerdendi.**

87- (Habîbim!) O balık sahibini de (an)! **Hani o** (Yûnus (Aleyhisselâm) uzun süre davetle meşgul olmasına rağmen, ümmetinin şirkte ısrarıyla karşılaşınca, Allâh için gazaplanmış ve ümmetini terk etmesinin kendisine bir sorumluluk getirmeyeceğini sanarak) **çok kızgın bir halde** (Allâh-u Te'âlâ'dan izin beklemezsizin onları bırakıp) **gitmişti de. Bizim kendisini asla darlığa sokmayacağımızı / asla aleyhine hüküm vermeyeceğimizi / asla aleyhine bir takdirde bulunmayacağımızı / sanmıştı. Nihayet** (bindiği bir gemide çekilen kur'a neticesinde denize atıldıktan sonra kendisini yutan balığın karnındaki karanlık yerde, bir de denizin ve gecenin) **karanlıklar(ı) içerisinde; "Senden başka hiçbir ilâh yoktur!** (Haksız yere bir kuluna belâ vermekten ve beni kurtarmak dâhil herhangi bir şeyden âciz kalmaktan, uzaklık ve) **tesbîh Sana! Gerçekten de ben** (Senden izinsiz ümmetimi bırakıp hicret ederek kendimi tehlikeye arz ettiğim için, nefesine yazık eden) **zâlimlerden oldum!" diye seslendi.**

88- Biz de hemen o(nun duası)na tamamen icabet ettik de, kendisini (taşıyan balığa: "Onu hazmetme, bir zaman sonra sahile bırak!" diye emrederek onu) **o sıkıntıdan kurtardık.**

İşte sana! (Dualarında ihlâslı olan) **müminleri de ancak böylece** (güçlü bir yardımla tüm kederlerinden) **kurtarıyoruz!**

Tefsirlerde zikredildiği üzere; Yûnus (Aleyhisselâm) kavminin imansızlığına kızarak onları terkettiğinde, deniz kenarında yolculuğa hazırlanmış bir gemi görünce ona bindi. Biraz gittikten sonra denizin ortasında dalgalara maruz kalan gemi batacak hale geldi. Gemiye idare edenler: "Aramızda efendisinden kaçmış bir köle var ki, bu durumla karşılaştık, ama kur'a onun kim olduğunu meydana çıkarır. Âdetimiz üzere kur'a çekeriz, kime çıkarsa onu denize atarız!" dediler. Üç seferinde de kur'a Yûnus (Aleyhisselâm)a çıkınca onu denize attılar. Derken bir balık gelerek onu yuttu. Allâh-u Te'âlâ o balığa: "Ben seni ona hapislane yaptım, onu sana yemek yapmadım! Sakın ne etini ye, ne kemiğini kır, kıl kadar bile ona eziyet etme!" diye vahyetti. Dört saatle, kırk gün arasında değişen farklı rivayetlere göre balığın karnında tesbihle meşgul olduktan sonra duası kabul edilerek, derisi incelmış bir halde sahile bırakıldı. Hemen yanında bitirilen bir kabak ağacının gölgesine sığınıp, ürününden yedi, sabah akşam kendisine gelen bir ceylanın sütünü içerek de kuvveti yerine geldi. Sonra kavmine döndüğünde onları topluca iman etmiş bir halde buldu. (Âlûsî, Sâvî)

89- (Habîbim!) **Zekeriyyâ'yı da** (yâd et)! **Hani o**, (çocuğu olmadığından, arkasında hayırlı bir halef bırakamayacağı için çok üzülmüş de,) **Rabbine:**

"Ey Rabbim! (Ardımdan yoluma sahip olacak bir çocuk vermeksizin) **beni tek biri olarak bırakma!** (Ama sen böyle takdir buyurduysan, buna da razıyım. Zira) **vârislerin en iyisi ancak Sensin!"** diye nida etmişti.

90- Biz de hemen o(nun duası)**na tamamen icabet ettik ve kendisine Yahyâ'yı bağışladık, eşini de** (kısırlığının ardından doğurmaya elverişli yaparak) **onun** (yararlanması) **için düzelttik. Şüphesiz ki onlar hayırlarda koşuşmakta idiler, bir de** (mükâfatımıza karşı) **güçlü bir istek ve** (azabımızdan) **büyük bir korkuyla Bize yalvarmaktaydılar. Zaten onlar, sadece Bize karşı** (eğilen, yalvarıp boyun eğen ve sürekli korku taşıyan) **huşu' sahibi kimseler olmuşlardır.** (Bu yüzden dara düştüklerinde yaptıkları duaların kabul eserini hemen gördüler.)

91- Avret yerini (nikâhlı-nikâhsız helâl ve haram olan her türlü birleşmeden) **korumuş olan o** (Meryem adındaki) **kadını da** (yâd et) **ki; Biz onun içerisine ruhumuz** (olan diriltme sıfatımız)**dan üfle**(yerek, rahminde Îsâ (Aleyhisselâm)ı var et)**miştik, böylece onu da, oğlunu da âlemler için** (üstün kudretimize delâlet eden) **birer âyet yapmıştık.**

Nitekim kocasız doğuran bir kadın ile babasız doğan bir çocuğun durumu hakkında ince düşünenler, Allâh-u Te'âlâ'nın her şeye kadir olduğunu çok iyi anlarlar.

92- (Ey insanlar!) **Şüphesiz ki ancak işte bu** (tevhîd milleti ve İslâm dini), (peygamberler arasında ihtilaf siz) **tek bir ümmet olarak sizin dininizdir.** (Bütün peygamberler İslâm ve tevhîd üzere ittifak ermişlerdir.) **Rabbiniz de ancak Benim; öyleyse** (bir tek) **Bana ibadet edin.**

93- (Tüm peygamberler İslâm'a çağırılmışlardır,) **ama onlar**(a bağlılık iddia eden ümmetleri din konusundaki) **işlerini aralarında parça parça yapmışlardır.**

Her biri (de sonunda diriltilip) **ancak Bize dönücü** (ve yaptıklarının karşılığını görücü)**lerdir.**

94- İşte her kim kendisi mümin olarak, sâlih amellerden birini işlerse, artık onun çalışmasını (ve bu uğurda sarf ettiği çabayı) **tanımama diye bir şey** (söz konusu) **olamaz. Zaten muhakkak ki Biz onu** (kulumuzun amel defterine) **yazıcılarız.**

95- Kendisini helâk et(me hükmü ver)**diğimiz herhangi bir karyenin** (halkının), **gerçekten onların** (tevbeye ve yeniden dünya hayatına) **dönüşleri, olmayacak bir şeydir**

I gerçekten onların (Bizim huzurumuza) dönmemeleri imkânsız bir şeydir I.

96- (Hakkı bildikleri halde onda birleşmeyen kâfir milletlerin helâkleri böylece sürüp gidecek,) **nihayet Ye'cûc ve Me'cûc (şeddi) açılınca ki, onlar (dağ ve tepe gibi) her yüksek yerden (inerek, ekinlere ve canlılara saldırmak üzere) süratlice koşacaklar!**

Ye'cûc ve Me'cûc, Âdemoğullarından iki kabilenin ismidir. Kıyamete yakın İsâ (Aleyhisselâm) inerek Deccal'ı helâk ettikten sonra Zülkarneyn'in bina ettiği sed açılarak Ye'cûc ve Me'cûc kavimleri dağ ve tepe gibi yüksek yerlerden akın ederek insanlara karışacak ve her şeyi yiyip içmeleri üzerine göller dahî kuruyacak, neticede büyük bir kıtlık baş gösterecektir. Sonra İsâ (Aleyhisselâm)ın duasıyla boyunlarına musallat olan deve kurduyla top yekûn helâk olacaklardır, leşleri dünyayı doldurunca İsâ (Aleyhisselâm)ın duasıyla Allâh-u Te'âlâ, uzun boyunlu develere benzeyen birtakım kuşları göndererek o leşleri dilediği yerlere attıracaktır. Daha sonra Allâh-u Te'âlâ'nın göndereceği yağmurlarla yeryüzü onların pisliklerinden yıkanacaktır. Sonunda Allâh-u Te'âlâ yeryüzünü cennet gibi yeşertecek ve İsâ (Aleyhisselâm)ın beraberinde olan tüm müminlerin durumları düzelecektir. (İbni Mâce, Fiten: 33, no: 4075-4077, 2/1358; Tirmizî, Fiten: 59, no: 2240, 4/510) Zülkameyn seddinin yapımı ve açılması hakkında bakınız: el-Kehf Sûresi: 93-99

97- Bir de o (kulların diriltilmesine dâir) **hak söz(ün gerçekleşmesi) çok yakla(ıp, sûra üfürüldüğünde herkes kabirlerinden kalk)ınca, birdenbire** (karşılaşacakları) **durum şudur ki; o kâfir olmuş kimselerin gözleri yerinde durama(yıp yuvalarından fırla)yacaktır / açık kalıp kapanamayacaktır I.** (İşte o zaman kâfirler:) **"Ey bizim helâkimiz!** (Neredesin, gel! Şimdi tam zamanın!) **Gerçekten de biz** (dünyadayken) **işte bu** (günün buluşması)**ndan tam bir gaflet içerisinde bulunmuştuk. Daha doğrusu biz** (uyarılmamıza rağmen inkâr ederek kendimize yazık eden) **zâlim kimseler olmuştuk!"** (diyeceklerdir.)

98- (Ey Mekke müşrikleri!) Siz **de, Allâh'ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeyler de, şüphesiz cehennem odunusunuz! Sizler** (mahşerde beklemekten çok sıkılınca: "Ateşe atmakla da olsa bizi rahatlat" diyeceğiniz için, susamış hayvanların suya koşmaları gibi) **oraya giricilersiniz.**

99- İşte bunlar (gerçekten) **ilâhlar olsaydı, oraya girmezlerdi.** (Tapanların ve tapılanların) **her biri de orada ebedî kalıcılardır.**

100- Onlar için orada (chekecekleri azaptan dolayı) **bağırarak ağlayıp inleme I (göğüs kafesini zorlayacak derecede) şiddetli nefes alma I vardır. Onlar orada** (karşılaşacakları azabın dehşetinden, birbirlerinin bağırmasını da, kendilerine bağırmanı da, kendilerini sevindirecek bir sözü de) **duymayacak** (derecede sağır olacak)**lardır.**

101- Şüphesiz o kimseler ki (tâ ezelde) **kendileri hakkında tarafımızdan o en güzel haslet** (olan imanlı yaşayıp ölebilmeye hükmü) **geçmiştir; işte sana! Onlar** (cennete girecekleri için) **o** (putların ve kendilerine tapanların bulunacağı ateş çukuru)**ndan uzak tutulmuşlardır.**

Rivayete göre; müşrikler, taptıklarının cehennem odunu olacağını duyduklarında, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Selem)e gelip: "Bu sadece bizim taptıklarımıza mı aittir, yoksa Allâh dışında tapılanların tümüne şâmil midir?" diye sorunca, tüm bâtil ilâhları kapsayacağı cevabını almışlardı. O zaman: "Sen Hristiyanların taptığı İsa'nın, Yahudilerin taptığı Uzeyr'in ve Benü Müleyh kabilesinin taptığı meleklerin sâlih kullar olduğunu

söyleyen birisin, peki şimdi nasıl onların cehennem odunu olacaklarına hükmedebiliyorsun?" dediler ve galip geldiklerini sanarak sevinçle gülmeye başladılar! Bunun üzerine bu âyet-i kerime inerek; ezelde sa'id yazılan kimselerin bu tehditten uzak olduğunu beyan etmiş ve onlara tutunacakları bir delil bırakmamıştır.

Âyeti kerimenin iniş sebebi için bakınız: Zühruf Sûresi; 57.

102- Onlar onun en gizli sesini (bile) işitmeyeceklerdir.

Üstelik onlar özellikle canlarının çokça arzuladığı şeyler içerisinde sonsuz kalıcılardır.

103- (Kâfirlerin, bir daha ölmek üzere cehenneme yollanırken ve ateşe kapaklandıklarında yaşayacakları) **o en büyük dehşet onları üzmeyecektir. Zaten** (kabirlerinden kalkarken) **onları melekler karşılayacaktır.** (Selamlamanın ardından onlara:) **"İşte bu,** (sahip olduğunuz iman ve taata karşılık dünyada) **vaad olunmakta bulunmuş olduğunuz o gününüzdür!"** (diyeceklerdir.)

104- Kitaplara âit sayfanın dürülmesi gibi, göğü düreceğimiz günü (hatırla)! / **Sicill** (nâmındaki meleğ)in, (kulların amelleriyle ilgili) **defterleri dürmesi gibi, göğü düreceğimiz gün** (dostlarımız mahzun olmayacaktır)! / (Vahiy kâtibi olan) **Sicill'in,** (yazmış olduğu) **sayfaları** (katlayıp) **dürmesi gibi, göğü düreceğimiz günü** (yâd et)! / **İlk yaratık olarak** (yoktan var etmeye) **başlamış olduğumuz şey(leri** îcat hususunda hiç zorlanmadığımız) **gibi, onu** (dirilterek tekrar hayata) **geri döndüreceğiz. / İlk yaratırken** (îcât işine kolayca) **başladığımız gibi, onu**(; o Bizden başka kimsenin yapamayacağı yaratma işini yine hiçbir güçlükle karşılaşmadan) **tekrar yapacağız. /** (Zira yoktan yaratmakla, dağılmış parçaları toplamak arasında Bizce hiçbir fark yoktur!) **Üstlendiğimiz bir söz olarak** (bunu vaad etmekteyiz)! **Şüphesiz Biz** (engellenmeksizin her istediğimizi) **dâima yapanlar olduk!**

105- Andolsun ki; elbette o zikir(lerle dolu Tevrât-ı şerîf)**den sonra Zebûr'da da / o** (tüm semavi) **kitaplarda da / o zikirde** (ve Levfh-i Mahfûz'da kaydedişimizde)**n sonra** (gönderdiğimiz) **tüm kitaplarda / yazmışızdır ki; o** (Kudüs ve Şam vilâyetlerinin bulunduğu) **toprak, gerçekten de ona Benim** (emirlerime uyan) **sâlih kullarım mirasçı olacaktır** (ki, onlar da; Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve ümmetidir). / **O** (cennet) **yurd(u), muhakkak ki ona Benim** (imanlı ve) **sâlih kullarım mirasçı olacaktır./ O yerin tamamı, gerçekten de** (Mehdî ve Îsâ (Aleyhimesselâm) döneminde) **ona benim sâlih kullarım vâris olacaktır. /**

106- Muhakkak ki işte bu (Kur'ân'da ve bu sûrede anlatıla)n(lar)**da,** (âdet ve geleneklere takılmayan, tüm dertleri Allâh'a kulluk olup, beş vakit namazı cemaatle kılan) **ibadet edici kimseler için elbette yeterlilik / (gayeye) ulaşma vesilesi / vardır.**

107- (Habîbim!) **Biz seni** (cinler, melekler, kâfir ve Müslüman tüm insanlar dâhil) **bütün âlemler için ancak büyük bir rahmet olarak / bütün âlemlere ancak büyük bir acıma**(mızın eseri) **olarak / gönderdik.**

(Nitekim kâfirler bile maymuna, domuza dönmekten ve topluca helak olmaktan senin hürmetine korunmuşlardır!)

108- (Rasûlüm!) **De ki: "Bana ancak ilâhınızın, sadece bir tek ilâh olduğu**(, dolayısıyla sadece O'nun bütün hükümlerine uyulması gerektiği) **vahyedilmektedir. Artık siz** (bu vahye uyarak) **Müslümanlarsınız değil mi?"**

109- Eğer onlar (vahye itibar etmeyip, İslâm'dan) **yüz çevirirlerse,** (onlara) **de ki: "Ben**

(emrolunduğum şeyleri, içinizden hiçbir kimseyi ayırmaksızın) **siz(in hepiniz)e bir eşitlik üzere bildiride bulundum. / Ben size bir adalet üzere (bulunduğumu) bildirmekteyim. / Ama** (Müslümanların galibiyeti ve İslâm'ın hâkimiyetine dâir) **vaad olunmakta olduğunuz o şey yakın mıdır, yoksa uzak mıdır bilemiyorum!**

110- Şüphesiz ki O (Rabbim), (İslâm aleyhine kullandığınız) o açık sözleri de bilmektedir, (kin ve nefret adına içinizde) gizlemekte olduğunuz şeyi de bilmektedir.

111- Bilmiyorum; belki de o (cezanızın geciktirilmesi), sizin için bir imtihan ve (takdir edilen ecelinizle alâkalı) yakın bir zamana kadar bir yaşatmadır."

112- (Ey müşrikler! Benim peygamberim sizden çektiği eziyetlere karşı Bana sığınarak) dedi ki: "Ey Rabbim! (Benimle, o azabı acele isteyen Mekke müşrikleri arasında) hak ile hüküm ver! (İslâm sancağının yükselmeyeceği ve devletin dâima kâfirlere âit olacağı gibi ballandıra ballandıra) niteleyerek anlatmakta olduğunuz şeylere karşı Kendisinden yardım istenen Zât, ancak O Rahmân olan Rabbimizdir. (Dolayısıyla azabı acele göndermemesi, sözünden döndüğü için değil, kullarına çok acıdığındandır!)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu